OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Lainvalmisteluosasto
erityisasiantuntija Heini Färkkilä

7.1.2019

*Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle*

# HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI LIIKENTEEN PALVELUISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 157/2018 VP)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liikenteen palveluista annettua lakia ja tähän liittyen viittäkymmentäkahdeksaa muuta lakia sekä kumottaviksi kahdeksan muuta lakia. Kyseessä on toinen osa niin kutsuttua liikennekaarihanketta. Esityksellä koottaisiin liikenteen markkinasääntely yhteen lakiin.

Oikeusministeriö ei ole antanut esitysluonnoksesta sen valmisteluvaiheessa lausuntoa. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

*Pykälänumeroinnin muuttaminen johtolauseella*

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liikenteen palveluista annetun lain pykälänumerointi juoksevaksi. Teknisesti tämä esitetään tehtäväksi johtolauseella. Samalla on muutettava yhteensä 18 laissa olevat viittaukset liikenteen palveluista annetun lain säännöksiin.

Valiokunta on pyytänyt oikeusministeriötä kommentoimaan erityisesti pykälänumeroinnin muuttamista johtolauseella.

Perustuslakivaliokunta on liikennekaarihankkeen (HE 161/2016 vp) ensimmäisestä vaiheesta antamassaan lausunnossa (PeVL 46/2016 vp) kiinnittänyt huomiota siihen, että esityksen lakitekninen toteutus, jossa lukujen numerointi alkaa joka osan alusta uudelleen ja pykälien numerointi alkaa jokaisen luvun alusta uudelleen, johtaa monimutkaisiin viittaussäännöksiin ja

**Käyntiosoite**
Eteläesplanadi 10
HELSINKI

**Postiosoite**
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

**Puhelin**
02951 6001

**Faksi**
09 1606 7730

**Sähköpostiosoite**
oikeusministerio@om.fi

tekee sääntelyn hahmottamisen vaikeaksi. Myös oikeusministeriö toi liikenne- ja viestintävaliokunnalle antamassaan lausunnossa esille vastaavia huolenaiheita. Laintarkastuksen yhteydessäkin huomautettiin asiasta. Liikenne- ja viestintävaliokunta on liikennekaarihankkeen ensimmäistä vaihetta koskevassa mietinnössään pitänyt välttämättömänä, että sääntelykokonaisuuden teknistä toteutustapaa muutetaan viimeistään sen III vaiheessa siten, että joko lain luvut ja pykälät tai pelkät pykälät numeroidaan juoksevasti.

Esitysluonnosta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä, mutta yksikkö on avustanut johtolauseen kirjoittamisessa. Pykälänumeroinnin muuttamista on käsitelty lisäksi yhteisesti lainvalmisteluyksikön, valiokunnan ja esittelevän ministeriön kesken.

Oikeusministeriö toteaa, että lakiteknisesti selkein menettelytapa silloin, kun muutettavia pykälänumeroita on paljon, olisi antaa koko laki uudelleen. Pykälänumeroinnin muuttaminen johtolauseella antamatta koko lakia uudelleen on kuitenkin mahdollista, vaikkei lähtökohtaisesti suositeltavaa eikä helppoa.

Kyseisessä esityksessä johtolause muodostuu hyvin haastavaksi ja epäselväksi. Se on pituudeltaan yli kolme sivua. Lisäksi liikenteen palveluista annettuun lakiin viitataan useissa muissa laeissa ja esityksissä ja lakiin tehdään jatkuvasti muutoksia. Osassa muutosehdotuksia ja -esityksiä on viitattu pykäliin lain nykyisen numeroinnin mukaisesti, osassa uuden. Kokonaisuus muodostuu siten hyvin vaikeaksi hallita ja virheiden vaara on suuri.

Oikeusministeriö on ollut ennen esityksen antamista mukana valitun toteutustavan arvioinnissa ja silloin kantanaan todennut, että lain rakennetta voidaan muuttaa myös nyt valitulla toteutustavalla. Siitä aiheutuvista ongelmista huolimatta oikeusministeriö ei vastusta nyt esitettyjä muutoksia, mikäli uudistus voidaan esittämistämme näkökohdista huolimatta eduskunnassa saattaa ristiriidattomaan ja sääntelyteknisesti riittävän yhdenmukaiseen muotoon.

*Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle*

Oikeusministeriö on lausunut liikenteen palveluista annetun lain aikaisemmissa vaiheissa. Toisin kuin aikaisemmat hankkeen vaiheet kyseinen esitys ei sisällä perustuslain kannalta erityisen merkityksellisiä pykäliä. Asetuksen- ja määräyksenantovaltuudet vaikuttavat asianmukaisilta.

Tieliikenteen raskaan kaluston kuljettajien ammattipätevyyden hankkimisessa otettaisiin käyttöön pelkkien kokeiden suorittamiseen perustuva vaihtoehto nykyisten koulutusmallien rinnalle. Tässä olisi kyse hallintotehtävän antamisesta viranomaistahon ulkopuolelle, ja ehdotuksesta on tehty

selkoa esityksen säätämisjärjestys-osiossa. Osiossa ei kuitenkaan ole käsitelty oikeusturvanäkökohtia.

Kokeen suorittaminen olisi vaihtoehtoinen tapa suorittaa ammattipätevyys. Toinen tapa saavuttaa ammattipätevyys olisi osallistua hyväksytyn koulutuskeskuksen järjestämään koulutukseen. Kokeen järjestäjäksi voitaisiin hyväksyä yritys, säätiö tai muu yhteisö (37 §:n 3 mom.).

Esityksen 256 §:n 2 momentin oikeus vaatia oikaisua viittaa 35 §:ssä tarkoitettuun Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymän koulutuskeskuksen päätökseen. Kyseistä momenttia ei siten sovellettaisi ammattipätevyyskokeiden järjestäjiin, jos nämä eivät ole mainittuja koulutuskeskuksia.

Ammattipätevyyskokeiden arvioijan tekemän päätöksen muutoksenhaun osalta sovellettaisiin lain 193 §:n 5 momenttia, jonka mukaan oikaisun hakemiseen ja muutoksenhakuun kokeen järjestäjän tekemästä perustason ammattipätevyyskoetta koskevasta päätöksestä sovelletaan kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain 14 §:n säännöksiä. Omaksuttu ratkaisu, jossa muutoksenhausta saman ammattipätevyyden osalta säädetään eri laeissa, jää hieman epäselväksi. Edelleen 37 §:n otsikko ei vaikuta vastaavan sen sisältöä (kokeiden arvioijat vai kokeiden järjestäjät?).

Esityksen 37 § §:n 5 momentin mukaan kokeita arvioivaan henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta ja hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä. Todettakoon, että julkista hallintotehtävää hoitavaan sovelletaan myös muita hallintolain säännöksiä. Edelleen 37 §:n viittaamassa 193 §:n 5 momentissa säädettäisiin, että kokeita järjestettäessä on noudatettava hyvää hallintotapaa. Omaksuttu muotoilu ei vaikuta ajantasaiselta ja onnistuneelta. Sillä lisäksi viitataan kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain 8 §:ään, jossa säädetään hyvästä hallintotavasta ja viitataan vuonna 2004 kumottuun hallintomenettelylakiin.